

AFWERPING

VAN

HET JUK DER SYNODALE HIERARCHIE.

I.

BEKENDMAKING VAN DEN AMSTERDAMSCHEN KERKERAAD.

II.

BERICHT VAN REFORMATIE.

III.

VERKLARING DER ONTZETTE KERKERAADSLEDEN.

TEN DIENSTE VAN DEN KERKERAAD GESTELD

DOOR

DR. A. KUYPER.

Ik heb de disselboomen van uw juk
verbroken. LEV. XXVI : 13.

1886.

J. A. WORMSER.

KUYPER
BR
906
.K77
1886

AMSTERDAM,

LIBRARY OF PRINCETON

MAY 28 2008

THEOLOGICAL SEMINARY

AFWERPING

VAN

HET JUK DER SYNODALE HIERARCHIE.

I.

BEKENDMAKING VAN DEN AMSTERDAMSCHEN KERKERAAD

II.

BERICHT VAN REFORMATIE.

III.

VERKLARING DER ONTZETTE KERKERAADSLEDEN.

TEN DIENSTE VAN DEN KERKERAAD GESTELD

DOOR

DR. A. KUYPER.

LIBRARY OF PRINCETON

MAY 28 2008

THEOLOGICAL SEMINARY

Ik heb de disselboomen van uw juk
verbroken.

LEV. XXVI : 13.

AMSTERDAM,

J. A. WORMSER.

1886.

Nederduitsche Gereformeerde Kerk (Doleerende).

Aan de Gemeente wordt bekend gemaakt:

1°. dat de Kerkeraad, wederom opgetreden zijnde, na kennis genomen te hebben van de beslissing op 1 December j.l. in de Amsterdamsche Tuchtzaak gevallen, besloten heeft het juk der Synodale Hiërarchie af te werpen.

2°. dat de Kerkeraad daarop wederom in werking heeft laten treden de Kerkenorde, die hier vóór de invoering der Synodale Hiërarchie, d. i. tot 1816 gegolden heeft.

3°. dat de Kerkeraad dieningevolge den vroegeren naam van: **Nederduitsche Gereformeerde Kerk** weder heeft opgenomen.

4°. dat de Kerkeraad, na de opgedane ervaring van de houding der machthebbenden, het niet geoorloofd acht voorloopig zijn recht op de gebouwen, bezittingen en goederen der Gemeente te doen gelden, en uit dien hoofde, onder uitdrukkelijke reserveering van alle rechten, als *doleerende Kerk* optreedt.

5°. dat van deze Reformatie der Kerk door het afwerpen van deze tweede Hiërarchie kennis aan de Gemeente wordt gegeven in onderstaand *Bericht van Reformatie*.

6°. dat de gronden waarop het blijven in hun ambt van de nu ontzette Kerkeraadsleden rust, ter kennis van de Kerk worden gebracht in de hieronder staande *Verklaring*.

7°. dat op aanstaanden Zondag de Dienst des Woords weder zal worden opgevat, en den daarop volgenden Zondag de bediening der H. Sacramenten; alsmede dat aangifte voor den H. Doop in dit bijzonder geval vóór Woensdag den 22^{en} December, 's avonds te 6 uur, schriftelijk wordt ingewacht bij den Heer P. GOEDHUIJS, Subscriba van den Kerkeraad, Heerengracht 192.

en 8°. dat eerlang de Leden der Gemeente in de gelegenheid zullen gesteld worden, om voor vrijwillige bijdragen ten behoeve der Kerk in te schrijven.

De Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk (Doleerende),

AMSTERDAM,

P. VAN SON, *Voorzitter.*

16 December 1886.

H. W. VAN LOON, *Scriba.*

BERICHT VAN REFORMATIE

aan de Leden van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Amsterdam.

Geliefde Broeders en Zusters in onzen Heere Jezus Christus!

Uwe Opzieners hebben een ernstig woord tot u op het hart.

Reeds sinds lange jaren is het hier te Amsterdam, gelijk, helaas, ook in vele andere plaatsen van ons vaderland, met de Kerk van onzen Heere Jezus Christus niet goed gegaan.

Ze is in deze groote stad, „die veel volks heeft”, geen licht geweest op den kandelaar, geen stad op een berg, geen zout, dat bederf kon weren; maar in zondige achteloosheid en vleeschelijke zelfgenoegzaamheid is ze der wereld te zeer gelijkvormig geworden. Haar voorgangers hebben niet genoeg gewaakt en de leden der gemeente zijn te tragelijk in ijver voor 's Heeren Naam ontstoken. En zoo dreven we steeds verder af; tot we eindelijk in zoo jammerlijken Kerkstaat geraakten, dat de spotter zijn lust aan ons kreeg.

Niet alsof de Heere onze God de Kerk zijner martelaren *ganschelijk* verlaten had. Ook hier ter stede heeft de ontrouw van zijn herders en van zijn volk *Zijn* trouw niet te niete gedaan, en niet diep genoeg kan de zelfbeschaming gaan, waarmee geroemd mag in de lankmoedigheid van den Ontfermer, die nog altoos voortging krachten in ons midden te doen; menigen distel omzette in een mirteboom; en nog keer op keer ons Leeraren schonk, die in zijn Naam wisten te spreken naar het hart van Jeruzalem.

Maar juist deze goedertierenheden des Heeren deden den jammer, waarin onze Kerk allengs dieper inzank, slechts te schreiender uitkomen. Gij weet dan zelve ook maar al te goed, hoe achtereenvolgens alle heiligheden des Heeren openlijk van onze kansels aangerand en geloochend *zijn* en nog *worden*, en hoe er in den loop der eeuwen bijna geen ketterij in 's Heeren Kerk is opgedoemd, die niet ook thans weer haar verdervenden invloed uitoefende. En waar op die wijze het fundament der Apostelen en Profeten wierd ondermijnd en losgewoeld, hoe kon het daar anders, of ook de zedeloosheid en de ongerechtigheid moest naar alle kanten tuchteloos uitbreken en vaak een ban leggen op veel wat stille vroomheid nog in de kracht des Heeren deed.

Zoo is de waarheid Gods in ons midden gelasterd, zoo zijn de Sacramenten ontheilgd, zoo is de goddeloosheid als een stroom over dit heilige akkerveld uitgegoten, en een Kerkregeering, die te midden van zulk een onduldbaren toestand toch nog den schijn van plechtigen ernst wilde behouden, *moest* zich wel in allerlei leugenachtige schijnvertooning verloop, opdat nog zekere kerkelijke *deftigheid* na mocht blinken, in wat almeer zijn innerlijke waarheid verloor.

Door deze innerlijke holheid werd het ambt onder ons dan ook met zulk een schrikkelijke machteloosheid geslagen, dat van de 175,000 personen, die als tot ons behorende gerekend wierden, hoogstens één tiende deel nog met de gemeente opkwam; aan het heilig Avondmaal (de pas „aangenomenen” nu uitgezonderd) een nauwelijks noemenswaard deel toetrad; de armverzorging door stedelijke, genootschappelijke en particuliere weldadigheid almeer aan de Kerk uit handen werd genomen; de zaak der in- en uitwendige Zending buiten onze Kerk omging; de tucht geheel wegviel; de groote godshuizen der gemeente vaak booze geruchten deden hooren; de Sabbat in toenemende mate ontheilgd wierd; en alle herderlijke zorg niet ongelijk werd aan een uitscheppen van de zee met een hoosvat, daar het toch van zelf sprak, dat een zoo uiterst klein getal van onderling verdeelde, vaak zorgelooze en in valsche banden geklemde herders, bij geen mogelijkheid eene schare van straks tweemaal honderd duizend Kerkleden door persoonlijke zielzorg konden stichten.

Er *was* dan ook geen saâmleven meer. In onze steeds aanwassende gemeente liep ieder zijn eigen pad en ging ieder zijn eigen gang, en de beste kracht van uw Opzieners moest (o, het was God geklaagd, al overkwam het ons om onzer zonden wil) moest verspild en verkwist in een eindeloos

en machtloos gekibbel over allerlei kerkrechtelijke verwikkeling en vormelijke ongelegenheid.

II.

Zulk een toestand was niet goed voor God.

Het Woord des Heeren veroordeelde dien onvoorwaardelijk.

Hij had ons bijna zedelijk vermoord.

En waant nu niet, dat we de schuld, die hierin lag, op anderen pogen te werpen. Verre van dien bekennen we veeleer met schaamte en berouw, dat wij als uw Opzieners te zwaarder verantwoordelijkheid dragen, daar we nu van achteren eerst recht beseffen, hoe we veel te lang geaarzeld hebben, om de reformatie van onze zoo misvormde Kerk op meer doortastende wijze ter hand te nemen.

In ons menschelijk overleg dachten velen nog altoos, dat er misschien nog een *gelcidelijke* verbetering kon te wachten zijn, terwijl anderen in uitstellen en verschuiven van de crisis heil zochten; maar deze wijsheid heeft ons bedrogen, en in plaats van te roemen in de door ons betoonde trouw, bekennen we veeleer met ootmoedigheid voor God en menschen, dat we veel te lang in onze *ontrouw* en *halve* trouw hebben volhard.

Doch waar wij misschien nog altoos in de aarzeling van dit halve werk zouden volhard hebben, heeft het den Heere onzen God nu liefd, zelf zijn uitgestreken arm te toonen.

Wat wij vruchteloos van eigen overlegging hoopten, heeft Hij thans door zijn bestel gedaan.

De Heere is aan de spitse getreden en Hij heeft nu ten tweeden male zijn Amsterdamsche Kerk van den vloek der Hiërarchie verlost.

Vergt daarom niet van ons dat we de herinnering aan al de droeve en pijnlijke aanvallen, waaraan onze Kerk in den loop van dit jaar bloot stond, klagende voor u vernieuwen zullen. Immers al deze jammer is in geen hoek geschied en daarom u evengoed bekend als ons. En veel liever dan den geest der bitterheid weer op te wekken door de herinnering van wat u beurtelings in toorn en verontwaardiging ontstak, danken we met u, dat hetgeen anderen ten kwade tegen uw Kerk dachten, door de ontfermingen onzes Gods ten goede over ons beschikt is; en verheugen ons met stille verheuging des harten, dat Hij eindelijk door zijn Voorzienig bestel de ure onzer vrijmaking slaan liet.

Nu toch bracht Hij het aan het licht en toonde het aan een ieder, hoe het diepe kwaad, waardoor elke reformatie uwer Kerk werd tegengehouden, nog niet zoozeer in de personen onzer Bestuurders school, maar hoofdzakelijk in *onze Synodale Hiërarchie* zelve lag.

Het was deze tweede Hiërarchie (thans in *Synodalen* vorm), die evenals voor drie eeuwen de eerste Hiërarchie, toen in haar *Pauselijke* gestalte, het *menschengesag* weer in de Kerk opgericht en *het gezag des Heeren* opzij had durven schuiven. Het was door deze Synodale Hiërarchie, dat de liefelijke band der geloofsgemeenschap tusschen u en uwe herders verbroken werd. Zij, die Hiërarchie, is in de plaats zelve van den Koning uwer Kerk en op zijn troon gaan zitten. En zij is het, die te midden van onze geestelijke verarming *alles* dulden wilde, alleen maar de poging om *haar opgerichten afgod* omver te werpen, niet.

Na et lang gerekte kerkelijk proces weer tot handelen geroepen, hebben uwe Opzieners en Armverzorgers het dan ook als hun allereersten plicht beschouwd, om aan de doodelijke omarming, waarmee deze iep zondigde

Hiërarchie ook de Gereformeerde Kerk van Amsterdam dreigde dood te drukken, onverwijld een einde te maken. En zoo hebben we dan geheel deze Synodale opperheerschappij, die in 1816 op wereldsche wijze was ingevoerd; waartegen uw Kerk reeds destijds op de Classis protesteerde; waarvan ze al deze jaren nooit anders dan schade en schande heeft beleefd; en waarover de geloovigen in deze stad bij dagen en nachten tot God geklaagd hadden, thans eens voor altoos afgeschaft.

En gelijk onze vaders in de eeuw der Hervorming, na afschudding van het juk der Pauselijke Hiërarchie, met alle Kerken dezer landen, tot de goede zuivere Belijdenis des Evangelies en een op die Belijdenis gegronde Kerkenorde zijn teruggekeerd, zoo hebben ook wij thans op hun voetspoor en onder inroeping van den zegen des Heeren, na door afwerping van *het juk der Synodale Hiërarchie* „het groote misbruyck in Godes Kerk te hebben afgeschaft”, ons weer om datzelfde aloude zuivere Evangelie geschaard, ten einde in ware eenigheid met diezelfde Kerken weder naar diezelfde daarop gefundeerde Kerkenorde te leven, die op de Synode van Dordrecht in 1619 het laatst gewijzigd is, en sedert twee eeuwen ook bij de Kerk van Amsterdam gegolden had.

Van deze afwerping van *het juk der Synodale Hiërarchie* zullen wij eerbiediglijk kennis geven aan Z. M. den Koning, en aan onze Stedelijke Overheid; maar reeds thans komen we tot u om deze gebeurtenis ook te uwer kennis te brengen, en u bij de liefde onzes Heeren te bidden, dat gij uw Opzieners in den verderen loop dezer zaak *en* door uw instemming met deze Kerkuivering, *en* door uwe vrijwillige offeranden, *en* door uw persoonlijke reformatie van hart en huis steunen wilt.

III.

Wij hebben het *Ambt der Geloovigen* in u te eeren. Een Hiërarchie komt altoos op zonder naar de rechten der gemeente te vragen en om die rechten te krenken, maar alle reformatie doelt er juist op om die geschonden rechten der gemeente te *herstellen*. Het kenmerk van alle Hiërarchie is *dwang*, van alle reformatie *vrijheid*. En daarom uw Opzieners *kunnen* ook deze reformatie uwer Kerk niet doorzetten, tenzij gij, als leden der Kerk, in deze uitbanning der kerkelijke zonde met hen medewerkt.

Het moet geen *afgedwongen*, maar een *vrijwillig* werk in ons midden zijn, en gelijk onze vaders niemand moeite hebben aangedaan, die destijds, *na gewaarschuwd te zijn*, toch, helaas, onder de Pauselijke Hiërarchie besloot te blijven, zoo zullen ook wij, in hun voetspoor tredend, niemand in zijn persoonlijke vrijheid te na komen, zoo er onder u zijn mochten, die boven de vrijheid die in Christus is ook nu weer het blijven dragen van dit Hiërarchisch juk mochten verkiezen.

Maar juist daarom gevoelen we te ernstiger onze heilige roeping, om u te waarschuwen, dat ge die zondige keus toch *niet* doet, en om u in den Naam des Heeren op te roepen, dat ge toch niet langer uw zielen door gemeenschap met dit Hiërarchisch kwaad bezondigt.

Want natuurlijk, we weten ook wel, dat het bederf onzer Kerk oorzakelijk van *den Vijand onzer zielen* komt, die immers nooit afliet, om de Kerke Christi, zooveel in hem was, te verstoren; en ook bekennen wij zonder geveinsdheid, dat *de wereld en ons eigen vleesch* onze vaders en ons tot ongehoof verlokten en door dat ongeloof onze Kerk verdorven hebben; en het zou de ongerijmdheid zelve zijn, om voor deze verstoring van Satan en deze boosheid van ons menschelijk hart de Synodale Hiërarchie aansprakelijk te

stellen. Maar voor uw Kerk *als kerk* school het diepe kwaad wel terdege in haar. Immers zij groef de bedding uit, waardoor zoo onheilige wateren bij ons konden binnenvloeiën. Zij stond in den weg, om de Kerke Gods den vollen zegen des Woords te doen genieten. Zij maakte de tucht onmogelijk, die vleesch en wereld had moeten intoomen. En zij is het, die zich zonder onderlaten met hand en tand verzet heeft tegen elke poging, om de gemeente terug te roepen tot haar Heer. Vandaar dat alle vleesch en alle wereld de Synodale Hiërarchie steeds gesteund heeft; dat Satan nooit merken liet, dat hij iets tegen haar had; en dat geen heilige ooit betuigen kon, dat er vreugde was bij de engelen Gods, om wat deze Synode al deze jaren bestond.

En dit kon niet anders; want al was deze Hiërarchie slechts een vorm van *Kerkregeering*, ze was juist, omdat ze in de Kerkregeering zich aan *de hooge Majesteit van den Zoon Gods* vergreep, niets minder dan de belichaming van een hoogst gevaarlijke *zonde*.

Men is in deze Hiërarchie *het Koningschap van den Zoon Gods over zijn Kerk* te na gekomen.

Dát is de zonde van opstand, die men begaan heeft; en daarom nam Hij, die jaloersch op de eere zijns lieven Zoons is, zoo zichtbaar den zegen van onze Kerken weg.

Want wel is er door velen nog voor Jezus' Koningschap *geroepen*, maar er is niet naar *geleefd*. Er is wel over *gepredikt* op onze kansels, maar er is in de Kerkpraktijk niet naar *gedaan*. Er was wel prediking van zijn goddelijk *Woord*, maar slechts op voet van gelijke rechten met de prediking van de brutaalste *loochening*. Zoo sleepte het *Koningschap* van Jezus in zijn val onder ons ook de *Profetische* eere van den Messias met zich. En waar op die wijs de Zoon van God in zijn Koningschap aangerand en in zijn Profetisch ambt gehoond was, is ook de vrucht zijner *Priesterlijke* Bediening op alle manier onder ons vervalscht geworden, en de verkondiging van Gods vrijmachtige genade, nogmaals als voor drie eeuwen, in de schaduw gesteld door een aanprijzing van zelf verworven gerechtigheid.

Zoo heeft het weer opgerichte *Gezag van menschen*, waarmee de Synode zich tegenover „het Koningschap van Jezus” stelde, met innerlijke noodzakelijkheid teweeggebracht, dat straks ook het *Woord van menschen* boven het „Woord van de Heilige Schriftuur” ging gelden, en evenzoo de *Verdienschte van menschen* weer hoog geloofd werd boven „de Kruisverdienschte van onzen Heer.”

Verleide dus niemand u door te zeggen, dat het slechts een onverschillige zaak van Kerkregeering geldt.

Er is slechts één werk Gods dat we werken moeten, t. w. „*dat we gelooven zullen in Hem, dien Hij ons gezonden heeft.*” Maar dat geloof in den Zoon van God, wáárop anders heeft het zich te richten dan juist op dat Koningschap, op die Profetische eere en dat heilige Hoogepriesterschap, waartoe Hij van God den Vader verordineerd en met den Heiligen Geest gezalfd is?

Om zijn zelfsofferande, en ómdat Hij gehoorzaam geworden is tot in den dood, ja tot in den dood des kruises, dáárom heeft Hem de Vader uitermate zeer verhoogd, en heeft Hem dat heerlijk Koningschap gegeven.

En derhalve, wie dit in zijn bloed en tranen verworven Koningschap te na komt, randt het heiligste in den Christus aan; ontzenuwt daardoor zijn geloof; en neemt een schadelijk beginsel in zich op, dat uit de *regeering* der Kerk in de *Kerk*, en uit de Kerk in uw *hart* en *huis* ingeslopen, heel uw persoonlijk zielsbestaan deren moet.

Want — en hierin bereikt deze zonde haar toppunt — door, ook al stemt men dit toe, desalniettemin in dezen zondigen toestand te blijven voortleven, dreigt men ongemerkt in kerkelijken zin *Antinomiaan* te worden, en wie eenmaal Antinomiaan in zijn Kerk is geworden, o, Broeders en Zusters, hij wordt het ook zoo licht in zijn eigen hart.

Zoo ziet ge dus zelven, hoe zulk een Hiërarchie een kwaad is dat voort-eet als de kanker, en u een gif in het bloed druppelt dat niet *kan* rusten, eer het *heel* uw bestaan doordrongen heeft.

En daarom, ge moogt er niet langer bij wonen. Ge *moet* er meê *breken*. Want *stuitten* kunt ge het niet.

IV.

Dat stuitten heeft men ook in de dagen, die aan de Hervorming voorafgingen, wel beproefd, maar de vrucht van alle inspanning daartoe was onveranderlijk, dat het kwaad steeds dieper inwortelde, tot eindelijk Luther het inzag en onze vaders het begrepen, hoe tegen een *Hiërarchie*, die kwaad wil, van een halven maatregel nooit eenig heil is te wachten. En toen *brak* men den strik, en is de vogel ontkomen, en wierd den Heere weer lof gebracht in zijn heiligen tempel. En van die ure af ving de wederop-standing van zijn volk dan ook aan!

En juist evenzoo hebben ook wij nu deze zeventig jaren, sinds 1816, letterlijk alle wegen afgehoopen, om te beproeven, of deze tweede *Synodale* Hiërarchie misschien van zachter natuur mocht blijken dan de *Pauselijke* uit vroeger dagen. Maar, helaas, ook zij bleek met denzelfden geest behebt. En toen we ons eindelijk onderwonden hebben, om met Gods Woord in de hand haar goddeloozen eisch te weerstaan, hebt ge zelven immers gezien, wat booze geest ook in haar is wakker geworden, met wat bekoring ze enkelen onzer beste broederen verleid heeft, en tot wat uiterste van onge-rechtigheid ze nu reeds is voortgeschreden.

Zie, ook deze Hiërarchie was *krachtens haar beginsel* een aanranding van de eere van onzen Koning.

Uit dien hoofde *moest* ze er wel toe komen om de *geloovigen* te vervolgen.

Ook zij is even ongenoeslijk en even onbekeerlijk als de Pauselijke Hiërarchie gebleken.

En daarom *moogt* ge niet aarzelen.

De bijl *moet* aan den wortel ook van dezen boom gelegd worden.

Het kwaad *moet* thans in de hartader aangetast.

Na *zeventigjarige* ballingschap moeten we als Israëel in de erve der vaders terugkeeren.

Met afwerping van dit Synodale juk, moet de poorte der gerechtigheid weer worden ingetreden.

En op de weer vrijgemaakte erve hebt gij allen weer voor Jezus *uwen Koning* te knielen, als voor den eenigen wien toekomt de hoogste én wet-gevende én rechtsprekende én besturende macht.

Verbreekte dan een iegelijk van u met ons de onheilige banden die ons zoo lang omkneld hielden. Herneemt, Broeders en Zusters, de vrijheid, waarmee Christus u tot den prijs zijns bloeds heeft vrijgemaakt. En werke alzo ook deze reformatie uwer Kerk door tot grootmaking van *zijn* eere!

Tot geen afscheiding zoeken we u dus te verlokken. Neen, wij blijven in de Kerke Gods, die eens in het bloed der martelaren alhier gezuiverd is, en die we liefhebben met al de liefde van ons hart, en waaraan we ons vast-klemmen om ze nimmer los te laten.

We richten geen Labadisme in uw midden op, noch gaan uit op Sektarische wegen, want we weten dat de Zone Gods door zijn Geest en Woord in zijn Kerke ten eeuwigen leven de geloovigen *met hun zaad* vergadert, en dat de keuring van elkanders geestelijken staat bij God ligt en niet bij de broeders.

En wel verre van u te willen lokken op de doolpaden van het Independentisme, belijden we veeleer, dat alle Independentisme *tegen* de Heilige Schriftuur is, en dat op alle Kerken van Gods wege de verplichting rust, om de eenheid van het lichaam des Heeren krachtig te doen werken.

Dezelfde aloude Kerk van Amsterdam, en die Kerk in het aloude historische Kerkverband, mocht het zijn tot iets van haar ouden bloei terug te brengen, en te reformeeren naar de eischen die thans aan ons kerkelijk leven gesteld worden, zietdaar het eenig doel waarop we wenschen af te gaan.

V.

Maar dan gebiedt de eerlijkheid ons ook, u openhartig te zeggen, dat deze weg waarop we u wenschen voor te gaan, geen weg zal zijn bezaaid met rozen.

Op geen Staatshulp zult ge voortaan rekenen kunnen voor de bezoldiging uwer Leeraren; de Kerkgebouwen der gemeente zal de Synodale Hiërarchie, desnoods met hulp van gewapenden, voor uw Leeraren dichtsluiten; de gestichten der gemeente zal men aan anderen ten gebruike geven; en haar fondsen zullen voor langen tijd aan anderen ter beschikking staan.

Als „*Doleerende*” optredende, zal uw Kerk voortaan uit eigen middelen haar kosten moeten bestrijden en moeten leven van de offerande der vrijwilligheid.

Want „*Doleerende*” beteekent juist, dat ze wel de aanspraken op al haar goederen en rechten niet prijs geeft, maar dat ze om de overmacht van den tegenstand voorshands afziet van de poging om die rechten te doen gelden.

Uw Opzieners is daarom noodig niet alleen dat gij met ons het juk der Synodale Hiërarchie afwerpt, maar ook dat we weten, of ge dezen last des daags met ons dragen wilt, en uw goud en uw zilver bereid houdt, om voortaan in de kosten van uw Kerkedienst te voorzien.

Een Kerk die van haar geld niet scheiden kan, moet het juk op den hals blijven dragen. Alleen wie vrij is gemaakt van de banden van Mammon, herwint zijn vrijheid in den Heer.

Helpt ons dan om den Dienst des Woords en der heilige Sacramenten weder in uw midden te laten bloeien; dan zullen we de Christelijke tucht weer tot een genezende kracht zien worden; en uw Armverzorgers zullen voorziening trachten te bieden in allen nood, die aan weduwen en weezen, aan door krankheid bezochten of door gebrek achtervolgden overkomt.

Zoo spoedig mogelijk zullen een aantal hulpkerken gebouwd worden; zal er voorzien worden in de behoefte aan Christelijk onderwijs; en zoo uw gaven mildelijk vloeien, het aantal uwer Leeraren worden uitgebreid.

We gevoelen wel dat het hard, hard vooral voor de minder bedeelden onder u zijn zal, om het Kerkelijk goed, waarop wij meenen aanspraak te mogen maken, in handen van anderen en dat meest beter gestelden te zien, die het vrijelijk genieten, terwijl gij misschien van uw nooddrift geeft; maar ge weet ook hoe de Heere het penningske der weduwe nog boven de gaven der rijkere roemde; en Hij is immers de machtige God, die u dit aanzien van de berooving uwer goederen vergelden kan honderdvoud.

VI.

Zoo vragen we dan uw *betoon van trouw* aan Koning Jezus, om te breken met de Synodale Hiërarchie, en uw *offerande* om den dienst in zijn Kerk

mogelijk te maken, maar behalve die beide vragen we ten slotte ook dit nog, dat ge de reformeering zijner Kerk tot een zaak van geest en waarheid wilt stempelen door ook te komen *tot een reformatie in uw huis en hart.*

Broeders en Zusters, er is zoo veel en zoo lang gezondigd, wel mag er dan in zoo ernstig oogenblik diepe verootmoediging onder ons voor den Heere onzen God zijn.

Kome er toch een einde in ons midden aan die wereldgelijkvormigheid, die ook onder ons roept tegen ons geloof, en ons oordeelt in ons belijden.

Werpe een iegelijk uwer zijn afgoden weg, en laat ook de verborgen Terafim in het licht van Gods aanschijn worden gehaald, opdat Hij ze vermalen moge tot assche.

Het moet een weerkeeren in gebrokenheid des harten en met beschaamdheid des aangezichts tot den God onzer vadersen zijn.

Alle hoogheid onder ons moet nedergeworpen; geslecht al wat verheven was; **en de Heere alleen moet onder ons groot zijn.**

Dan eerst zijn we gereformeerd!

Maar mocht het daartoe metterdaad in ons midden komen, o, dán zal ook de bedding voor het heil weer diep in de harten liggen uitgegraven; in die bedding zal genade voor genade met frisschen golfslag invloeden; en terwijl de liefde voor Hem, die zijn verlost met zijn bloed gekocht heeft, weer wonderen in zijn gemeente gaat werken, zal ook in ons midden nog altoos vast blijken te staan dat fundament, waarop het dubbele zegel schittert: *Dat de Heere de zijnen kent*, maar ook: *Dat wie den Naam des Heeren aanroept, afstaat van alle ongerechtigheid.*

Broeders en Zusters, laat er toch stille, heilige ernst door onze gelederen trekken!

We zijn op aarde slechts pelgrims, en daarom deert het ons niet, zoo we weer in tabernakelen moeten wonen, indien uw ziele maar de vaste stad ter woning verwacht, het Jeruzalem dat boven is, in de woonstede onzes Gods.

Dáár zal de Kerke eens triomfeeren, gelijk ze nu op aarde nog *strijden* en, wil de Heere het, nog *lijden* moet.

Maar voor u, als geloovigen, en voor uw kinderen, is er zoo alles aan gelegen, of die strijdende en lijdende Kerk u verderft in valschen schijn en slapheden, dan wel of die Kerke des Heeren u weer als een moeder troost, u met vaste hand houdt bij het Woord des Heeren, en u naar goddelijke ordinantiën met de genademiddelen weidt.

Moge die teedere zegen van Gods Kerke dan ook hier te Amsterdam ons deel weer worden. En doe de Heere onze God, om Zijns lieven Zoons wille, een iegelijk onzer, nadien we den weg hier beneden voleind zullen hebben, geraken tot zijn Sion dat boven is, om dáár met onze martelaren en met de gezaligden die ons zijn voorgegaan, Hem, den Drieëenigen Verbonds-God, recht te kennen, en van harte lief te hebben, om met Hem in de eeuwige zaligheid te leven!

Dat zij zoo!

En hiermede u Gode en den Woorde zijner genade aanbevelende, binden we de Reformatie van uwe reeds eenmaal Gereformeerde Kerk u biddende op het hart.

De Kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Amsterdam, thans doleerende,

P. VAN SON, *Voorzitter.*

H. W. VAN LOON, *Scriba.*

Amsterdam, 16 Dec. 1886.

Verklaring van de „ontzette” Kerkeraadsleden.

De hurling en die geen herder is, wien de schapen niet eigen zijn, ziet den wolf komen, en verlaat de schapen en vliedt.

JOH. X : 12.

§ 1. Wij ondergeteekenden, Bedienaren des Woords, Opzieners en Armverzorger bij de Nederduitsche Gereformeerde Gemeente van Amsterdam, zien ons, na een langgerekt kerkelijk tuchtgeding, door het hoogste Besturende College van het Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap, naar het heet, ontzet uit onze ambten en bedieningen en ook voor de toekomst van het recht, om ambtelijk op te treden, beroofd. Wij staan hier alzoo voor een „binden en ontbinden van den Kerkelijken rechter op aarde”, waarvan wij ons zelve, als voor het oog van den Heere en zijn Gemeente, hebben afgevraagd, *of het alzoo ook in den hemel daarboven bij Jezus onzen Koning gebonden en ontbonden zij.*

Klaarlijk toch onderwijst ons Gods Woord, hoe de Kerkelijke rechter op aarde niet zelden een vonnis velt, dat, wel verre van uitspraak te zijn van het oordeel des Heeren, veeleer rechtstreeks tegen dat oordeel ingaat, verdoemende den onschuldige en stellende den schuldige in macht en eer. Deze droeve waarheid, reeds in de dagen des Ouden Verbonds aan meer dan één van 's Heeren gezanten en profeten bewezen, kwam nooit sterker uit, dan toen het hoogste Kerkelijk College te Jeruzalem den Zoon van God *als godslasteraar* veroordeelde, en toen, op het geroep van de toongevende Leeraren, een Barabbas, die een moordenaar was, vrij uitging, terwijl de Man van smarten gedoemd wierd tot den dood aan het kruis.

Geheel hetzelfde wierd aan zijn Apostelen bewaarheid, die, door den Heere zelve in het ambt ingezet en gelast om zijn Woord *te prediken*, van de hooge Kerkelijke Colleges te Jeruzalem den daartegenover staanden last ontvingen, om, met onderlating van hun ambt, van Hem *te zwijgen*.

Ook Stefanus, de Diaken in de Jeruzalemsche gemeente, was wettig in de gemeente en mitsdien van God zelve verkoren, maar werd eveneens door den hoogsten Kerkelijken rechter uit zijn ambt ontzet door den dood.

En wat op die wijs ons reeds door het heilig blad voor oogen wierd gehouden, is ook sinds in de geschiedenis der Kerk van Christus telkens opnieuw bevestigd.

Zoodra de hiërarchische geest van het oude Rome in de Kerk des Heeren indrong, en de Bisschop van Rome zich met zijn Conciliën opwierp als hoogste rechterlijke macht in de organisatie der Kerken, zijn keer op keer juist *de getrouwste getuigen der waarheid* in hun ambt getroffen en, voor zooveel aan Rome hing, tot zwijgen gedoemd. Luther zelf is in officieelen vorm door den toenmaligen Kerkelijken rechter van alle ambten en bedieningen vervallen verklaard, en schier aan elk der Hervormers, en aan een iegelijk van hun medegenooten in het werk der Bediening, trof gelijk lot.

Zelfs nog in onze dagen en in onze eigen Kerken zijn keer op keer

juist zulke ambt dragers, die, zonder op tijdelijk voordeel te achten of zich door menschenvrees te laten terughouden, eeniglijk naar den wil des Heeren vroegen, op allerlei wijs door de hoogere Besturen bemoeilijkt, en, zoo ze het hoofd niet buigen wilden, óf gelijk Dr. Kohlbrügge buiten het ambt gehouden, óf gelijk De Cock, Ledeboer, Witteveen en vele anderen gestoord in hun bediening en uit hun ambt ontzet.

§ 2. Gold het hier nu een *burgerlijk* ambt, zoo zou uit den aard der zaak, zulk een vonnis van ontzetting, hoe onrechtvaardig ook, niettemin *als vonnis* de consciëntie binden en elk geoordeelde tot *eerbiediging* van zulk een vonnis gehouden zijn geweest. Wie in den burgerstaat door den wereldlijken rechter aan zijn goed, of aan zijn vrijheid, of zelfs aan den lijve gestraft wordt, heeft zich om der consciëntie wil aan die straf te onderwerpen, ook al wraakt zijn onschuld de straf die hem trof. Het kruis van Golgotha, dat op last niet van den Kerkelijken rechter, maar *van de Overheid* werd opgericht, blijft ook hierin altoos geldend richtsnoer.

Maar geheel anders komt de zaak te staan nu er sprake is niet van ontzetting uit eenig *burgerlijk* ambt, maar van een tuchtgeding voor een *Kerkelijke* rechtbank. Het Koninkrijk *der hemelen* toch is een ander dan het koninkrijk van *aardsche macht*. Een verschil, waaruit voortvloeit dat de geldigheid van de uitspraak van den *Burgerlijken* rechter nooit van haar overeenstemming met „de weegschaal in het heilighdom” afhangen kan, terwijl omgekeerd elke uitspraak van den *Kerkelijken* rechter steeds gewraakt en verworpen *moet* worden, zoo ze niet door de inspraak uit de hemelen gedekt is.

Het woord van den Heere zelven beslist hier. Het „binden en ontbinden op aarde” is naar zijne uitspraak óf van geenerlei waarde, óf het moet tevens een binden en ontbinden in de hemelen zijn. „*Wien gij de zonden houden zult*,” zegt de Heere tot zijne ambtsdragers, *dien zijn ze gehouden*”. En de heilige apostel Paulus schroomt niet openlijk te betuigen, dat „den Satan overgegeven is,” al wie *hij*, als Apostel, uitwerpt door de tucht.

De Kerk van Christus is niet uit de aarde, maar uit de hemelen, en ook haar rechtspraak moet dus, om op den eernaam van *Kerkelijke* rechtspraak te kunnen bogen en geldig voor de consciëntie te wezen, wortelen in en sluiten op het oordeel dat over den aangeklaagde in de hemelen door onzen Heer en Koning zelven wordt geveld.

En sluit het, gelijk bij zoo menig profeet en apostel, bij zoo menig martelaar en hervormer, en bovenal gelijk in de tuchtzaak, waarin het Sanhedrin Jezus wikkeld, hierop *niet*, dan spreekt het vanzelf en toont ons het voorbeeld van apostel en profeet, van martelaar en hervormer, en bovenal van onzen Heere en Meester zelven, dat de aangeklaagde en veroordeelde alsdan zulk een vonnis voor *van nul en geenerlei waardij behoort te houden*, en zich te gedragen heeft, niet naar het schuldige vonnis van eene door den Heiligen Geest verlaten rechtbank, maar, bij ontstentenis van een beter Kerkelijk oordeel, naar het getuigenis van Gods Woord, gelijk hem dit door de getrouwe belijders en in zijn eigen consciëntie vertolkt wordt.

Zoo zijn dan ook de profeten en apostelen, in weerwil van zulke vonnissen, *steeds met de bediening van hun ambt voortgegaan*; en onze Heere Jezus Christus zelf, hoewel door de Joodsche Synode te Jeruzalem, die Sanhedrin heette, geheel gevloekt en uitgeworpen, is niettemin tot op den huidigen dag zijn profetisch en priesterlijk en koninklijk ambt *blijven bedienen en bedient dit nog*.

Al wie door eenige Kerkelijke rechtbank op aarde uit zijn ambt en be-

diening ontzet wordt, mag derhalve nimmer aan deze ontzetting vrijheid ontleenen, om zijne bediening te onderlaten, tenzij het hem op goede en deugdelijke gronden gebleken zij, dat de op aarde gewezen uitspraak *tevens ook de uitspraak van zijn Koning daarboven in de hemelen zij*.

§ 3. Evenzeer echter heeft een iegelijk wel toe te zien, dat hij door verblinding voor eigen schuld of partijdige vooringenomenheid tegen zijnen rechter, aan dezen plicht tot geestelijke onderzoeking geen vrijbrief ontleene, om een ambt, dat hij niet slechts naar menschelijk feilbaar oordeel, maar ook naar den wil des Heeren verloor, op aanmatiging van eigen onfeilbaarheid te willen behouden.

De verzoeking hiertoe kan voor het vleesch somwijlen sterk en schoon-schijnend zijn, en toch zou een iegelijk, die op zulk een wijs *eigen wilkeur* tegenover de ordinantiën des Heeren stelde, niet aan anderen een *zegen*, maar aan zichzelf een *oordeel* in zijn ambt bedienen.

Ook wij die ons thans door de hoogste Kerkelijke rechtbank in het Hervormd Kerkgenootschap bij eindgewijsde uit ons ambt ontzet zien, hebben ons alzoo voor tweeërlei zonde te wachten. Eenerzijds voor de zonde, dat we een ambt onbediend zouden laten, dat wel een menschelijke rechtbank ons afnam, maar *waaruit niet onze Koning ons ontsloeg*. En anderzijds voor de even bedenkelijke zonde om, bijaldien we niet slechts door menschen, maar *ook* door Koning Jezus ontzet waren, ons desniettemin een bediening te blijven aanmatigen, *die Hij ons ontuum*.

Iets wat niet enkel voor de Predikanten onder ons geldt, als zijnde hun bediening van duurzamen aard, maar evenzeer van de Ouderlingen en Diakenen, wier dienst na korter of langer tijd afloopt. Want immers de vraag waarop het hier aankomt is volstrekt niet, of wellicht *uit anderen oorzaak* onze Bediening ten einde loopt of neergelegd moet worden, maar uitsluitend of wij uit ons ambt ons hebben terug te trekken *op grond van hetgeen ons in het tegen ons gewezen vonnis wordt ten laste gelegd*.

§ 4. Als regel bij dit onderzoek nu dient te gelden, dat in goeden Kerkstaat het oordeel der Kerken in haar wettige vergaderingen boven het oordeel van particuliere kringen van geloovigen of van den enkele staat. Maar dat evenzeer in tijden van Kerkelijke ontreddering de Geest des Heeren kan wijken uit de Kerkelijke vergaderingen of Colleges, zoodat de geestelijke uitspraak van velen der getrouwe belijders of ook van den enkele onder hen in haar recht komt te staan tegenover die der Kerken.

En alzoo het nu openbaar en kennelijk is en door een iegelijk wordt toegegeven, dat de staat ónzer Kerken *niet* is gelijk hij zijn moet, maar zelfs in zeer *hooge* mate ontredderd is, dient allereerst onderzocht of onze Kerkelijke rechtbanken, die ten deze rechtspraken, geacht kunnen en vermoed mogen worden, van *met geestelijke meerderheid* het oordeel der enkele geloovigen te binden.

Bij dit onderzoek nu blijkt alaanstonds: 1o. dat onze Kerkelijke rechtbanken zich *niet* binden aan de autoriteit van het Woord van onzen Koning, ons gegeven in de Heilige Schriftuur; 2o. dat zij het gebed in den naam van onzen Koning verzaken, of dit althans tot zulk een onbeduidendheid inkrimpen, dat van de behoefte om de gemeenschap des Heiligen Geestes te ontvangen eer het tegendeel blijkt; 3o. dat in deze rechtbanken mannen zitten die openbaarlijk en schaamteloos uitkomen voor hun loochening van de Godheid des Heeren Christus, van zijn wondere Vleeschwording, van zijn Opstanding en Hemelvaart en van het goddelijk vermogen van zijn Verlossingswerk,

kortom van alle mysteriën des heils; 40. dat deze rechtbanken haar vonnis niet op uitspraken van 's Heeren Woord, maar alleen op artikelen van menschelijke reglementen gronden; 50. dat in haar schrifturen niet de toon spreekt van mannen die vol des Heiligen Geestes zijn, maar veeleer de toon van dorre, laag gedaalde en geesteloze spitsvondigheid; en 60. dat de vijanden van den Heere en van zijn volk schier altoos door deze rechtbanken gekroond zijn, terwijl ze schier nooit anders dan belijders der waarheid, en dat *om* hun belijdenis der waarheid, veroordeelden.

Onderdanen en ambtsdragers van Koning Jezus mogen uit dien hoofde niet anders oordeelen, dan dat deze rechtbanken zoozeer elken waarborg voor een rechtspraak naar uitwijzen van Gods heilig Evangelie missen, dat het eer te verwonderen zou zijn, zoo zij nog een enkele maal metterdaad het oordeel, dat in de Hemelen gebonden is, ook op aarde bonden door haar uitspraak; en dat er alzoo, op zijn zachtst uitgedrukt, voor elk door haar uitspraak veroordeelde alle recht en plicht aanwezig is, om krachtens de *Perspicuïteit* (d. i. Doorzichtigheid) *der Heilige Schriftuur* (die steeds ter afwering van alle clericalisme tegenover Rome door onze vaders beleeden is) zelven voor 's Heeren aangezicht de geldigheid van zulk een uitspraak te onderzoeken.

§ 5. Dit onderzoek nu wordt ten deze geheel beheerscht door de vraag, *hoe wij in ons ambt gezet zijn en hoe het door ons is bediend*. Ging het toch door, dat wij in ons ambt zijn ingezet uitsluitend door eene macht, die hare bevoegdheid hiertoe *aan de Synodale Reglementen* ontleent, dan sprak het vanzelf dat wie aanstelt ook ontslaat en wie *inzet* ook *ontzetten* kan. Zoo over onze geschiktheid en bevoegdheid, als over ons recht en onzen plicht om het ons toevertrouwde ambt te blijven bedienen, stond dan de beslissing uitsluitend en in volstrekten zin *aan de Synodale organisatie* en de namens haar optredende *Besturen*.

Juist echter deze voorstelling van het Kerkelijk ambt is het, die niet beslist genoeg kan gewraakt, en men behoeft slechts vluchtig de stelling van een Opziener met die van een Kerkvoogd te vergelijken, om dit met ontwijfelbare zekerheid in te zien. Het Kerkvoogdijschap immers wordt nergens in de Heilige Schrift opgesomd onder de van Christus' wege ingestelde ambten; het heeft te doen niet met geestelijke, maar met stoffelijke bemoeiing; het kan nuttigheidshalve in de Kerk bestaan, maar ook zonder het karakter der Kerk te deren, wegblijven; men wordt er toe verkozen naar regelen die, zonder geestelijken achtergrond, geheel van menschelijk goedvinden afhangen; men wordt er voor geïnstalleerd, maar nooit in het midden der gemeente er in bevestigd; en de rekening en verantwoording van het gevoerde beheer is voor den Kerkvoogd als zoodanig afgeloopen, zoodra zijn balans is goedgekeurd door menschelijke contrôle.

Geheel anders daarentegen gaat het toe met de eigenlijke *Ambten* in de Kerk van Christus. Deze ontstaan niet pas door de regeling of keuze van menschen, maar zijn, eer menschelijke regeling er aan toe kan komen, *door onzen Koning zelven ingezet*. Ze hebben te doen niet met stoffelijke, maar met *geestelijke* bemoeiing; en dat met dien verstande dat ook het geld, door de Armverzorgeren geïnd, een heilig offergeld der liefde wordt, dat, eens gegeven, niet langer aan menschen *maar aan God toebehoort*, en alzoo niet namens menschen, maar *namens den Koning der Kerk*, als betoon van *Zijn* barmhartigheden, wordt uitgereikt. Deze ambten kunnen dan ook in de Kerk niet ontbreken, of *de Kerk zelve* is verminkt in haar organen. En zoo wordt men er dan ook toe verkoren, niet naar regelen die menschen naar

willekeur uitdachten, maar die zij gehouden zijn naar den grondregel van Gods Woord vast te stellen. Men wordt er diensvolgens niet voor geïnstalleerd, maar er in *bevestigd* door gelofte van trouw aan den Koning der Kerk. En de rekening en verantwoording van deze heilige bediening is zelfs voor de Armverzorgeren allerminst afgeloopen met het bewijzen aan menschen dat de cijfers sluiten, maar staat voor een iegelijk te doen aan zijn Heer.

Zoo komt derhalve de benoeming tot en de inzetting in het ambt wel door een menschelijke daad tot openbaring, maar ligt toch haar wortel en oorsprong veel dieper en verder, in het heilig bestel dat onze Koning zelf over zijn Kerk voert. *Hij* schept het ambt. *Hij* stelt voor dat ambt aan. En *Hij* zet in dat ambt in. Reden waarom bij de bevestiging dan ook aan een iegelijk van ons gevraagd is, niet slechts of we wettelijk van de Kerk, maar ook „*of we mitsdien ons van God zelven geroepen achten*”. Zonder de roeping van Boven is op kerkelijk erf alle kerkelijke roeping krachteloos en van geen waardij.

Ook ons ambt draagt derhalve een *dubbel* karakter. Het is een ambt in een Kerk, die *onzichtbaar* naar haar geestelijk wezen, slechts *zichtbaar* in haar altoos gebrekkige openbaring is. En het onderscheid tusschen de zichtbare en de onzichtbare zijde der Kerk, waarop de Hervorming tegenover Rome zooveel nadruk legde, gaat dus ook voor het ambt door. Geestelijk in zijn wezen en wortel, bestaat het als orgaan van het lichaam des Heeren rechtstreeks door een wilsdaad van onzen Koning, en slechts voor zijn verschijning in *het zichtbare* steunt het zijdelings op een wilsdaad van *menschen*.

Is nu de Kerkstaat normaal en goed, zoodat het oordeel der Kerk ons binden kan, dan ligt er in deze onderscheiding geen zweem van tegenstelling. Alle dualisme ontstaat ook ten deze uitsluitend door de zonde. Zoolang de zonde het wezen der Kerk niet te zeer aantast, valt de menschelijke wilsdaad der Kerk met de Koninklijke wilsdaad van Jezus saâm. Het heeft dan „*den Heiligen Geest en ons goed gedacht*”, gelijk de heilige apostelen schrijven. En het geval dat er iemand op aarde in het ambt *in-* of uit het ambt *ontzet* zou worden, die tevens niet ingezet of ontzet ware van 's Heeren wege, is ondenkbaar.

Maar sloop eenmaal de zonde in de Kerkelijke organisatie in, dan is dit dualisme hiermeê ook vanzelf aanwezig, en zal het menschelijk oordeel wel allengs *moeten* afwijken van het oordeel des Heeren. Er ontstaat dan *tegenstelling*; en de mogelijkheid doet zich voor, dat een Simon het ambt voor geld wil koopen, en alzoo een vijand des Heeren in het ambt ingaat, terwijl men een door Jezus geroepene er uit weert.

§ 6. Deze tegenstrijdigheid moet voor den drager van het ambt leiden tot *conflict*. Immers tengevolge van dit zondige dualisme kan het gebeuren dat de Koning der Kerk hem iets in zijn ambt *oplegt*, wat de Kerken in haar ambtelijk regeling hem *verbieden*; en omgekeerd dat de Koning der Kerk hem iets belet en verbiedt, wat de Kerken op aarde hem gelasten. En voor deze gebeurlijkheden nu heeft de Heere ons in zijn Heilige Schriftuur voor altoos dezen vasten zetregel gegeven: om alsdan *Gode meer gehoorzaam dan menschen* te zijn. Of met andere woorden, dat in al zulke gevallen de menschelijke aanstelling en inzetting voor *niets* zou gelden, en onveranderlijk de Koninklijke aanstelling en inzetting uit de hemelen *alles*.

De veelgeloofde uitweg, dat men alsdan door *nederlegging van zijn ambt* de moeilijkheden zou mogen ontwijken, is voor de teederder conscientie

alzoo afgesneden. Nimmer toch is de wil van onzen Koning in de hemelen een *onverschillige* wil. Er ligt altijd *een eisch* voor ons in. En niet de krijgsknecht die zijn schild en zwaard wegwerpt en onder den vijeboom sluimeren gaat, is gehoorzaam, *maar hij alleen die den wil zijns Heeren volbrengt*.

Eenmaal in het ambt bevestigd, is een ambtsdrager in Jezus' Kerk alzoo gehouden dit zijn ambt voor de eere van zijn Koning te blijven bedienen, *zoolang die Koning der Kerk zelf hem niet ontslaat*. Tegen zijn Koning in kan nooit het ambt *op last der Kerken*, maar desnoods wel, tegen die Kerken in *op last van zijn Koning* worden bediend. En hoe ook het oordeel van de Kerken over zijn bediening zij, hij *valt* zoo die Koning hem *oordeelt*, maar ook hij *staat* zoolang zijn Koning hem *houdt*.

Daar nu ook wij allen in den geordenden weg in het ambt bevestigd zijn onder de plechtige verklaring, van in onze conscientie te gevoelen, dat we wettelijk niet slechts door menschelijke keus, maar veel meer nog van Gods wege in dit ambt geroepen waren, — zoo staan we in ons ambt aan *tweeërlei*: én aan menschelijk oordeel én aan het oordeel van onzen Koning, onderworpen, en *in abstracto kan elk dezer beiden* wettiglijk uit dat ambt ontzetten.

Werpt onze Koning ons om onze ontrouw uit, dan zijn we ontzet, ook al laat de Kerkelijke rechtbank op aarde ons in onze bediening. De Koning der Kerk neemt dan ambtelijk zijn Heiligen Geest van ons weg en we staan krachteloos en ontwapend. Ook kan het zijn, dat een Kerkelijke rechtbank onze schuld aan zulk een overtreding en ontrouw bewijst, dat haar vonnis ons neerslaat in de conscientie en verschrikt uit de bediening doet wegvluchten. Maar evenzeer is het derde geval denkbaar, dat namelijk juist *eene poging om aan de ontrouw in onze ambtsbediening een einde te maken*, den toorn der Kerkelijke rechtbanken opwekt en haar onze ontzetting doet aangrijpen als middel, om aan den Koning der Kerk de mogelijkheid te ontnemen, dat Hij het door Hem ingestelde ambt trouw late bedienen. En in zulk een geval nu, kan uiteraard het ambt *niet* bezwijken voor menschelijke vernietiging, maar staat het, wat ook menschen er aan wrikken, *onwrikbaar door den wille Gods*.

§ 7. Voor ons, in onze moeilijkheden, komt het er dus slechts op aan, dat wij, een iegelijk voor ons zelve, onderzoeken of wij, in vergelijking met onze ambtsbroeders in andere steden of dorpen, op zulk een verregaande wijze de trouw aan onzen Koning verzaakt hebben, dat, op ons, *in onderscheiding van deze anderen*, het ambtelijk doodvonnis in naam van onzen Koning behoorde te worden toegepast. Het komt er voor ons op aan, te weten of de overtreding en het misdrijf dat men als beweegreden tot ontzetting tegen ons aanvoert, van zulk een aard is, dat *onze ontrouw tegenover onzen Koning* hierdoor met zwarte schaduw komt af te steken bij de trouw, waarmee onze ambtsbroederen Hem dienden. Alles hangt er voor ons aan, om het tot geestelijke doorzichtigheid te brengen, of de Synodale rechtbank, die allerlei overtreding en verloochening en ontrouw als één breeden stroom van zonde ongehinderd in de bedding onzer Kerken liet voortvlieten, in ons bij uitzondering nu zulk een gruwelijk stuk van ontrouw in onze ambtsbediening ontdekt heeft, dat waar alle anderen in eere bleven, wij als verregaande trouweloozen, ijlings moesten worden ontzet.

Alzo, en niet anders moet de vraag naar de geldigheid van onze ontzetting voor onze conscientien te staan komen. Vroeg men toch in het algemeen, of wij én persoonlijk én gezamenlijk ons niet van al zulke over-

tredeing en ontrouw bewust waren, als waardoor wij ten volle verdiend hadden door den Koning der Kerk ontzet te worden, zoo zal er wel niemand onzer zijn, die niet, in de teederheid zijner ziele getroffen, het schuldig hoofd in ootmoed voor den Kenner der harten buigt. Dit echter was evenzoo een jaar geleden, toen we *niet* met Kerkelijke ontzetting vervolgd werden, zonder dat deswege iemand onzer zich destijds verplicht of gerechtigd achtte van zijn plaats weg te loopen. En zoo staat het immers ook nu nog met onze ambtsbroederen, die men *niet* ontzette, en die deswege evenmin willig aftreden. Zulk een overweging mag dus niet misleidend werken. En het is om tegen deze misleiding beveiligd te zijn, dat we de vraag derhalve moeten beperken tot *dat bepaalde misdrijf*, waarvoor men ons ontzet heeft, en dan nog wel onder vergelijking van dit misdrijf met anderer bedrijf, dat men ongestraft liet tot zelfs in onze rechtters.

En zoo nu opgevat, hoe zou er dan voor ons gezamenlijk of voor één van ons ook maar de minste twijfel kunnen rijzen, of de handeling, die men ons als misdrijf aanrekent, was bij al onze gebrekkigheid, *juist een zwakke poging, om aan onzen Koning niet ontrouw te worden*, en kan dat dus nooit oorzaak zijn dat *Koning Jezus zelf* ons uit ons ambt zou hebben ontzet.

Te midden van een schriklijke verwoesting der Kerk van Amsterdam in haar Kerkeraad opgetreden, hebben we niet geweten, waar aan te vangen om in deze uitgebreide Kerk, en gebonden aan haar log raderwerk, dezen *Augias-stal* van verloochening in belijdenis en wandel te reinigen. Vandaar onze langdurige schuldige tekortkoming en het zondige dulden van zooveel als toch voor God niet goed was. Maar in welke slapheid we ook hangen bleven, dit stond toch bij ons allen van meet af vast: Een last of bevel, om iets te doen *dat klaarlijk tegen den Woorde Gods inging*, zouden we weigeren te gehoorzamen.

Dit wist men in ons midden; dit wisten onze vijanden; en juist omdat ze dit wisten, hebben ze ons lang ontzien.

Geheel onverhoeds en zonder dat iemand onzer er op rekende is de bekende Attestenzaak ons dan ook overgekomen, en als lasterlijk en onwaar mogen we voor God en menschen elk zeggen en vermoeden van ons werpen, *alsof deze zaak door ons ware gezocht*.

Noch gezocht noch ingeroepen noch uitgelokt, maar *geheel buiten ons toedoen* op onzen weg gelegd is deze zaak. En het was zonder eenig vermoeden zelfs, dat ze tot zoo ernstige gevolgen zou leiden, dat we in haar behandeling op eenige trouw aan onzen Koning bedacht waren.

Niet toch alleen wij, maar ook de leeraren Krayenbelt, Deetman, Geselschap, Brummelkamp, Lütge, Aalders, Van der Horst, en zoovelen meer, verklaarden (zoolang er nog geen vervolging dreigde, hierin met ons eenparig) dat het uitreiken der Attesten *tegen den Woorde Gods was*; en het is eeniglijk uit dien hoofde dat ook wij verklaarden den tegen-Schriftuurlijken last der hoogere Besturen, om ze toch uit te reiken, te zullen weerstaan. En niet eerst in het beheersgeskil (waarvan destijds nog niets te vermoeden viel), maar wel terdege reeds in de *Attesten-zaak* schreef ons de Synodale Commissie: dat we wel behoorden te weten wat we deden, want dat, weigerden we, *de teerling geworpen en terugkeer onmogelijk was*.

Al onze strijd ontspon zich derhalve uit deze onze ambtelijke weigering om den Woorde Gods, d. i. den last van onzen Koning, ongehoorzaam te zijn. En van den anderen kant strekte alle gewelddadigheid der Kerkelijke Besturen uitsluitend, om ons óf die weigering te doen intrekken, óf wel ons uit hoofde van die weigering met ontzetting, d. i. met den ambtelijken dood, te straffen.

Voorts verklaren wij hiermede openlijk, als uitspraak van onze consciëntie voor het aangezicht des Heeren, dat onze handeling in zake het Beheersreglement, voor zoover wij daarin betrokken waren, in de verte niet bedoelde, onszelven 'tzij persoonlijk, 'tzij kerkelijk, 'tzij gelijk men *gelasterd* heeft, ten behoeve van een andere stichting, te verrijken of te bevoordeelen; noch ook om anderen 'tzij persoonlijk, 'tzij kerkelijk te benadeelen; maar eeniglijk ten doel had om aan de ontrouwe Kerkbesturen, zooveel in ons was, te beletten, *dat zij de Gemeente des Heeren alhier niet kwamen verwoesten*. Van eenige andere bedoeling dan om, gebruik makende van wat ons rechtmatig en plichtmatig scheen, de verschuldigde trouw aan onzen Koning te bewijzen, komt dus zelfs voor wat betreft het veel gewraakte Art. 41 geen sprake.

Wel kan en mag natuurlijk gevraagd, of onze handeling in deze zaak misschien *uit juidisch oogpunt* niet aan bedenking onderhevig ware, maar gesteld al, dit ware zoo, dan zou rechtsdwaling toch nog nimmer *onze intentie van trouw aan Koning Jezus in ontrouw* kunnen omzetten; terwijl ook voor het overige de rechtsgeleerde adviezen van vele uitnemende Juristen aantoonen, hoe zelfs de bewering, als verkeerden we in rechtsdwaling, op haar zachtst genomen, nog steeds wacht op bewijs.

§ 8. Zoo blijft het dan onze oprechte *betuiging* en gansche eerlijke *overtuiging* voor God en menschen, dat in geheel dezen handel van Maart 1885 af tot nu toe, onze gedraging, door al onze zondigheid en gebrek-kigheid heen, toch niet anders bedoeld heeft *dan om door de genade des Heeren bewaard te blijven voor verraad aan Zijn zaak, voor verloochening van Zijn naam en voor ontrouw in onze Bediening*. En het is krachtens deze onwankelbare overtuiging, die we hiermeê voor de consciëntie van al onze Kerken en haar ambtsdragers leggen, dat we tot geen ander inzicht *kunnen* komen, dan dat de hoogere Besturen juist *dit gehoorzamen van onzen Koning, tegen hun ongoddelijken last in*, niet in ons konden dulden en ons *deswege*, en deswege *alleen* hebben ontzet.

En hiermeê nu is de zaak beslist.

Onze Koning toch die in de hemelen leeft en regeert, en die zelf door zijn genade ons deze aanvankelijke trouw in het harte schonk, *kan* ons niet ontzet hebben, om wat we juist *in gehoorzaamheid aan Hem* deden. Het vonnis van onze ontzetting moet derhalve juist omgekeerd in de Hoogere Kerkbesturen als hooggaande *ontrouw* tegen den Koning der Kerk gewraakt worden. En ons besluit kan derhalve geen ander zijn, dan dat juist zij tengevolge van dit vonnis in den hemel door Koning Jezus ontzet zijn, terwijl zijn Koninklijke majesteit ons in ons ambt bevestigt.

De bedenking dat we dan toch door onze belofte of onderteekening tot gehoorzamen van den last der hoogere Besturen waren gehouden geweest, verandert aan deze gewichtige slotsom niets. Want gesteld al de hoogere Besturen konden een handschrift toonen, waarin boven onze handteekening de woorden stonden: „Ik zweer u te zullen gehoorzamen, ook al gaat het tegen Gods Woord in!” — dan nóg zouden ze hiermeê niets tegen ons vermogen. Immers, zelfs in burgerlijke rechten is elke verbintenis, zelfs onder eede, waarbij ge u *tot iets onzedelijks* verbindt, uit zich zelve krachteloos; en onzedelijker dan, om tegen Gods Woord in, menschen te gehoorzamen, is vooral op Kerkelijk terrein toch wel niet denkbaar? Hieruit volgt vanzelf dat geen verbintenis ooit door ons aangegaan en geen belofte ooit door ons of door iemand *kan* gedaan zijn, of de nakoming van die verbintenis en van

deze belofte vindt in de gehoorzaamheid aan onzen Koning *steeds een volstrekte grens*, die niemand zonder goddeloos te zijn kan overschrijden.

§ 9. Zoo betuigen en verklaren wij ondergeteekenden dan op de gronden die in het voorgaande zijn uitgezet, dat wij de ontzetting die ons van de zijde der Synodale Hiërarchie trof, niet kunnen noch mogen achten, *als een uitspraak die ook in de hemelen zou gebonden zijn bij den Heer*. Dat wij ons derhalve niet kunnen noch mogen rekenen als ontzet door den Koning der Kerk, gelijk we ontzet zijn door de Hem steeds verloochenende Synode. En dat we uit dien hoofde, noch wat onze bedieningen noch wat onze ambten aangaat, ons beschouwen mogen of kunnen, als door onzen Koning van den *plicht* tot ambtsvervulling ontslagen.

Nog onverlet en onverkort in het door Hem ons verleende ambt staande, moeten we dus wel weigeren, ter wille van het over ons gestreken vonnis, daar uit te treden, en zullen wij, een iegelijk voor ons in de Bediening daarvan op zulk een manier en zoo lang voortgaan als o. i. door de trouw aan Koning Jezus wordt geëischt.

Wij leggen deze verklaring allen gezamenlijk af overmits ook zij wier diensttijd in den geordenden weg ten einde liep, geen oogenblik den schijn zelfs op zich mogen laden als ware *ontzetting* en *afstreding* voor hen één. Ook wie aftreedt of uit anderen hoofde acht zijn ambt te moeten nederleggen, zal tot die afstreding en nederlegging niet eerder overgaan, dan na vooraf duidelijk te hebben uitgesproken, dat hij, als door zijn Koning dusver *niet* ontzet, en juist daarom nog in zijn ambt staande, eerst *alsdan* uitgaat. Wie zijn ontzetting aanvaardde, zou geen ambt meer bezitten, en kon het dus niet neerleggen, en juist tegen deze onwaarachtige onderstelling komen we allen gezamenlijk, als allen door eenzelfde ongerechtigheid vervolgd, in den Naam des Heeren op.

Als nóg Bedienaren des Woords zijnde, als nóg in het Opzienerschap staande, en als nóg van Christus' wege tot de Verzorging van zijn armen geroepen, vragen we daarom van onze niet Kerkelijk ontzette medebroeders in de Bediening, zoo hier als elders, dat ze deze onze heilige Bediening onverkort en onvoorwaardelijk om Jezus' wil erkennen willen; vragen we van de geloovigen der Kerk van Amsterdam dat ze door tegemoetkomende liefde ons deze Bediening duurzaam mogelijk willen maken; en bidden we van onzen Koning zelven, dien we zoo dikwijls door onze ontrouw hoonden, *maar in deze zake toch in aanvankelijke trouwe gehoorzamen mochten*, ootmoediglijk en eerbiediglijk de genade af, dat Hij onze Bediening krachtig make door zijnen Geest en zoo heerlijk in de harten der geloovigen stelle, dat er nog een vrucht door opbloei tot grootmaking van zijn ondoorgrondelijke Barmhartigheden.

Aldus gedaan en opgemaakt in de samenkomst van de ontzette Kerkeradsleden van Amsterdam en door hen als voor het aangezicht van den Kenner der harten onderteeekend.

Amsterdam, 8 December 1886.

Namens hen:

P. VAN SON.

J. BECHTHOLD.

W. F. BURÉ.

Uitgaven van J. A. WORMSER te Amsterdam.

Rechtsgeleerde Adviezen in zake het Kerkelijk Conflict te Amsterdam.

I.	Advies van Mr. A. J. W. FARNCOMBE SANDERS ..	f 0.60
II.	„ „ Mr. B. J. L. Baron DE GEER VAN JUT- FAAS (uitverkocht).....	„ 0.40
III.	„ „ Mr. P. VAN BEMMELEN.....	„ 0.70
IV.	Bijlagen bij de reeds verschenen Adviezen naar aan- leiding van de tegenspraak van Mr. J. A. Levy, door Prof. Mr. B. J. L. Baron DE GEER VAN JUTFAAS en Mr. P. VAN BEMMELEN.....	„ 0.30

Memorie van Grieven tegen de uitspraak van het Provin-
ciaal Kerkbestuur van Noord-Holland van 1 Juli 1886,
ten dienste van de Synode openbaar gemaakt door de 75 bezwaarde
Kerkeraadsleden. Met actestukken..... f 0.70

Afzettingsbul van het Provinciaal Kerkbestuur voor de
geschorste Kerkeraadsleden..... „ 0.04

UIT DE DIEPTE. Bijbellezingen door de afgezette Predi-
kanten en hunne trouwe medebroeders te Amsterdam
in „de lokalen” gehouden. Per jaargang van 52 wekelijksche
nummers van 16 pagina's à f 0.07½..... „ 3.90

Dr. Kuyper voor de Synode. Eene bijdrage tot de kennis van
onze Synodale organisatie „ 0.30

Memorie van Rechten in Cas van Revisie aan de Alge-
meene Synode van de Ned. Herv. Kerk, aangeboden door
de 75 bezwaarde Amsterdamsche Kerkeraadsleden..... „ 0.90

Laatste woord tot de conscientie van de leden der Synode
door de vervolgde leden van den Kerkeraad van Am-
sterdam. Te hunnen dienste opgesteld door Dr. A. KUYPER ... „ 0.10
25 Ex. f 2.—; 50 Ex. f 3.50; 100 Ex. f 6.—.